

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus XIV. Qua ratione Jus Patronatus probandum sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

ens, cujus nullæ sunt qualitates; ita Zoësius *h. r. n. 68.* Unde si alius talem Ecclesiam suis sumptibus repararet, & in ea sibi Jus Patronatus de consensu Episcopi reservaret, reparanti Ecclesiam Jus Patronatus acquireretur; neque per hoc priori Patrono injuria fieret; nam iste in rem non amplius existentem nullum Jus habet. Venit autem hoc intelligendum de reparante Ecclesiam collapsam, hoc est penitus destructam; si enim fieret reparatio tantum unius partis destructæ, primo Patrono jus suum non interisset in re adhuc simpliciter extante.

3322 Quinto si Patronus non præsentavit iusto impedimento cessante, & ipso sciente, ac patiente, Rector Ecclesiæ illi datus est, nullo præsentante; nam tali casu Ecclesia per ejusmodi usum & exercitium acquisivit Jus liberæ collationis; cum præsumi merito ex hoc possit, Patronum Jus suum dereliquisse. Sexto extinguitur extinctâ familiâ, seu agnatis, quando concessum est tali familiæ solum, & agnatis, tum enim deficit subiectum.

3323 Septimo extinguitur per crimen, quod commisit Patronus circa personam Rectoris, quem per se, aut per alium occidere, aut mutilare præsumpsit *c. penult. inf. de penis.* Quo casu ad Ecclesiam revertitur Jus Patronatus, aut extinguitur potius, ipsâ Ecclesiâ manente libera, ut hæredibus Patroni nihil juris super sit, quod prætendant: meretur enim factum hoc Patroni, ut cum sua posteritate excludatur, indignus, qui à loco, in quem commisit, beneficium expectet. Huic Zoësius *cit. n. 68.* annumerat casum, quo quis Jus Patronatus simoniacè acquisivit, per *c. Quia Clerici. 6. h. r. ibi: precipimus, ut id arctius inbibere procuret; eosdem advocacionibus, taliter acquisitis, appellacione postpositâ, spoliando.* Possent tamen dici, nunquam istis tale Jus acquisitum esse, & illam privationem intelligi, de ablatione Juris, quod ejusmodi Clerici habuerunt *solo facto*, non jure.

3324 Octavo, Patronus amittit Jus Patronatus lapsu in hæresim, cum hæretici exantur omnibus Privilegiis, actionibus &c. &c. per *c. Excommunicamus. 13. §. Credentes. de hæret.* quod maxime procedit de gratiis, quas obtinuerunt ab Ecclesia, cum tales etiam exantur temporalibus per eo-

rum confiscationem, *c. Cum secundum 19. eod. in 6.* & quoniam poenitentia non tollit poenam inflictam ipso Jure, nec, cum abjurata hæresi redeunt ad sanam mentem, Patronatum recuperant; sic Zoësius *cit. n. 69.* & alii communiter.

ARTICULUS XIV.

Qua ratione Jus Patronatus probandum sit?

Cum sæpe controversum sit, an hic, vel ille ad beneficiorum præsentationem admittendus sit? quovis eorum asserente, Patronatum sibi, non alteri competere, multique sibi cum arrogent, quandoque non jure, sed facto, & usurpatione, nulla etiam probabili ratione fundati, nisi communi voce, *sic semper fecimus;* Concilium Tridentinum malis hisce medelam statuens, ad præsentem quæstionem respondit Sess. 25. de Reform. c. 9. in hæc verba: Decernit Sancta Synodus, ut titulus Juris Patronatus probandus sit *ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis jure requisitis ostenditur, sive etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum Juris dispositionem: in iis vero personis, seu Communitatibus, vel Universitatibus, in quibus id Jus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet, plenior & exactior probatio, ad docendum verum titulum, requiratur; nec immemorialis temporis probatio, aliter eis suffragetur, quam si præter reliqua ad eam necessaria præsentationes etiam continuatæ non minori saltem, quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortite sint; authenticis scripturis probentur.*

Ex hoc textu Tridentini colligitur 1. quod Concilium assignet triplicem titulum, unde quis probet Jus Patronatus sibi competens; primo scilicet per authenticum documentum, & alia de jure requisita; 2. probando titulum fundationis, extructionis, vel dotationis; 3. ex continuatis præsentationibus per immemorabile tempus; & hi tres modi probandi videntur exigi, cum *privatis personis* incumbit onus probandi Patronatum sibi competere; nam in his non præsumitur usurpatio, sicut contingit, quando agitur de Patronatu *Magnatum, & Communitatum*

ratum, seu Universitatum; & ideo ipsum Concilium distinguit probationem faciendam pro Patronatu particularium personatum, à probatione pro Patronatu Magnatum, & Communitatum, in quibus illud jus plerumque, ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet, propter quod in privatis plenior, & exactior probatio veri tituli exigitur. Jus porro ex usurpatione quarere, teste Budæo apud Pereyram in Elucidario n. 732. est capere possessionem, qui n. 933. ait: Usurpare, apud Latinos idem esse, ac in frequenti usu habere, sive verbis, sive factis; ac apud Juristas (quando sumitur in bonam partem) esse idem, quod est usucapio L. 2. ff. de injuriis; quamvis (si accipiatur in malam partem) denotet aliquid contra jus, usum & consuetudinem invadere; quibus præmissis:

S. I.

De Probatione per Documentum authenticum.

3327 **P**rima quæstio est, quid veniat nomine *authenticæ documenti*? ante responsum not. quod nomine *authenticæ documenti* veniat publica scriptura duorum, vel trium testium subscriptione, vel præsentia confecta per manum publicam, cuique necessarîo fides adhibetur. Gloss. in c. 1. de fide instrum. de quo plura diximus l. 2. tit. cit. de fide instrumentorum. Not. 2. in præsentia materia sub nomine *authenticæ scripturæ* venire consensum Episcopi in scriptis concessum, ad fundandam, construendam, vel dotandam Ecclesiam, quæ posita consequuntur jura, quæ beneficio Ecclesiæ, Fundatoribus ejusmodi, Constructoribus, vel Dotatoribus Ecclesiarum conceduntur; sic relato Aloysio Riccio in praxi fori Eccles. ref. 125. tradit Barbof. 3. p. de potest. Episc. alleg. 72. n. 24.

3328 **N**ot. 3. si fortè non amplius haberi posset originalis, seu *authenticæ Scripturæ*, jussu Episcopi in eum finem confecta, sed solum illius exemplar, seu transumptum, opus omnino esse, ut, si per id exhibitor fidem facere, ac debitam probationem præstare cupiat, habeat omnia ad id, de jure requisita; de quibus egimus l. 2. cit. iii. de fide instrument. nimirum, ut sit autoritate Judicis extractum cum ci-

tatione illorum, quorum interest, & cum originali sit recognitum, si de ipsius fide dubitaretur, & illud haberi posset, de quo plura remissivè ad loc. cit. his positis:

Dubitatio est, an sola *Scriptura authentica* in dicto Decreto Tridentini nomine *authenticæ Documenti* veniat? videtur negandum ex eo, quia Concilium notanter non fuit usum verbo *instrumenti*, sed *documenti*, at nomine *documenti* qualibet probationes comprehensæ sunt, quibus de veritate docetur, ut videtur sentire Glossa in c. 1. de exception. in 6. V. *Documentum per tex.* ibi: *probare valeant apertissimis documentis*; sic Garcia p. 5. c. 9. n. 113. at dicendum in eo Decreto *documentum* non accipi generaliter pro qualibet probatione, docente veritatem, sed restrictè pro *authenticæ instrumento*, seu scriptura, cujus ratio est; quia si verbum *documentum*, sumeretur generaliter pro qualibet probatione, nullum haberent effectum distinctum reliqua verba, quibus exponit Concilium alios modos probandi Patronatum per *multiplicatas præsentationes*, &c. sed admitti non potest, hæc verba nihil operari, seu non habere distinctum effectum, ergo.

3330 **A**ltera quæstio est, qualiter privati *multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum*, qui excedat hominum memoriam rectè probent Patronatum sibi competere titulo fundationis, constructionis, vel dotationis Ecclesiæ? In hoc enim dubitari potest 1. quod præsentationes factas probare debeant, ut verificetur verbum: *multiplicatis præsentationibus*? 2. ut verificetur tempus *immemorabile*? ad 1. censent aliqui verificari ea verba, si probent factas præsentationes saltem duas, quia *multiplex* verificatur etiam duobus; ita Riccius in praxi, resol. 127. Barbof. p. 3. alleg. 72. n. 31. Sed requiri plures ex mente Concilii, probabilius est; quia Concilium non petit multiplicatas præsentationes utcuque (hoc enim verificari posset per præsentationes etiam plures intra 4. vel 6. annos, si intra hoc tempus beneficiati obiissent) sed exigit, ut multiplicata sit *cum ea quantitate temporis*, quæ hominum memoriam excedat; quæ quantitas ex communi sensu centenaria est; in tanto autem tempore vix contingit, quod præsentatio tantum semel,

femel, vel bis facta sit; videtur ergo rectius exigi, factas esse plures, quam tantum duas; Sic Menoch. de arbitr. casu 2. Farinac. in praxi crim. q. 47. n. 112. & alii.

3331 Ad 2. R. ut illud *immemoriale* probetur, non requiri, quod in eius probatione per scripturam v. g. in ea fiat mentio tituli (Foundationis, Constructionis &c.) ex quo fecerint multiplicatas presentationes; nam ex immemoriali tempore praesumitur; nec etiam, quod probetur initium praesentationum; Sed solum *immemorialitas*, seu quod non sit memoria in contrarium; unde si per scripturas probari possit per centum, & plures annos praesentationes constanter factas a talibus privatis, indirecte saltem sufficienter probata erit immemorialitas; nam sic saltem tacite innuitur non esse memoriam in contrarium; qualiter censetur probata, si testes, saltem quadragenarii deponant, a tempore quo ipsi vivunt, usque ad tempus motae litis, continuatas esse praesentationes ab istis, insuperque a suis majoribus se accepisse, etiam anteceder sic ab iisdem practicum esse, modo non constet principium fuisse vitiosum, & usum illum, & exercitium praesentandi nullo titulo; ubi enim constaret de nullitate tituli, cadit praesumptio instituendi etiam pro temporis immemorialitate. V. Covar. ad reg. possessor. p. 2. §. 3. n. 7. & alii apud Barbol. in Trid. Sess. 25. de Reform. c. 9. n. 16.

§. 2.

De Probatione per alia media secundum juris dispositionem.

3332 **P**ost primum modum, quo privati probare possunt titulum Patronatus ex foundatione, constructione vel dotatione Ecclesiae, qui fit per authenticum documentum, ut exposuimus §. praeced. subjungit Concilium haec verba: *Et aliis de jure requisitis ostendi*; quo innuitur, a privatis (prout nimirum privatus quis dicitur relate ad Magnates, & Communitates, ut colligitur ex textu in n. 3325.) titulum Patronatus ex illis tribus capitibus, vel uno eorum sibi competentem, probari posse etiam

omnibus illis modis, quibus alias probatio recipitur a jure. Multis igitur modis probatio a personis privatis, & in quas usurpationis praesumptio non cadit, probari potest ille titulus; cum, ut ostendunt citata Concilii verba, in illis quoad hujusmodi probationem nihil alteraverit, ut tradit Barbof. cit. n. 21. cum aliis affirmantibus, id saepius a Rota dictum esse.

In jure autem probatio tituli sibi 3333 competentis ad aliquem actum sufficiens foret fama concurrente longissima possessione; nam talem probationem auctores communitet censent aequivalere probationi immemoriali, quae titulum infert, ex c. *super quibusdam* de verbor. significat. l. *hoc jure §. ductus aquae. ff. de aqua quotid. & astiva*. Sic Felin. in c. *causam col. 3. de praescription. Covarr. reg. possessor. mala fidei 2. p. §. 10. n. 2. fine*. Ubi tamen nota, etsi necesse sit famam esse probatam, non tamen requiri, quod testes deponentes de fama, deponant ex dotatione, aut foundatione tibi competere; sufficit, si deponat Jus Patronatus tibi competere ex foundatione, vel dotatione, quia in dubio sic est praesumendum, ne Patronatus pereat & praesentationes irritae sint juxta Trid. auferent omnes Patronatus alia via acquisitos.

Deinde probatur titulus Patronatus 3334 probata praescriptione quadragenaria cum titulo colorato, hoc est, qui justam praescriptionis causam concedere possit; ratio est; quia haec probatio aequivaleret immemoriali, ut probat textus in c. 1. junct. Gloss. V. *legitime*: de praescript. in 6. & c. *cum persona*. §. *quod si tales*. de privileg. lib. 6. Tertio probatur inscriptione lapidi publice posito, continente assertionem Juris Patronatus tibi competentis; non enim id permetterent Ministri Ecclesiae, si veritate inscriptio destitueretur; sic Aloysius Riccius in praxi fori Eccles. resol. 175. n. 3. *fine*. Mascardus, de probat. concl. 105. n. 10. Sic etiam arma, & insignia alicujus familiae in aliqua capella, ab antiquo tempore posita, sufficienter denotant, eam non esse liberam, sed juri Patronatus subjectam; sic Castropal. tom. 2. ff. 13. D. 2. p. 3. n. 6.

Dubi-

3334 Dubitari posset an privatus sufficienter probaret jus patronatus sibi competere si ad hoc produceret literas Episcopi, quibus iste testaretur, institutionem Clerici in tali beneficio à se factam esse ad illius presentationem? Ratio dubitandi est, quod Concilium exigat *multiplicatas presentationes*; ergo non videtur sufficere attestatio *de una tantum*; e contra, si Ordinarius testetur beneficium jure patronatus alicui competere, tacite innuit titulum habere; quia non est credendum Ordinarium sic beneficium concessurum, nisi sibi de titulo, & jure probato constaret, cum talis provisio sibi, & successoribus damnosa sit; sic Flamin. *de resignat. l. 8. q. 11. n. 38.* & *Barbos. de offic. & potest. Episcopi q. 3. alleg. 72. a num. 47.* in hoc dicendum, si litera testarentur sic esse factum quadragenario tempore, sufficienter probatum fore jus patronatus ex prescriptione completa, pro qua sufficit titulus etiam coloratus, modo intra id tempus effectum habuerint presentationes, si plures factae sint; aut praesentatus per 40. annos beneficium administraverit ad unam tantum presentationem à Patrono factam super hoc nunquam inquietato.

Et quoniam non est credendum, sine sufficienti fundamento, Visitatores declaratos fore in favorem patronatus, (cum in hoc agatur de gravi praesudicio Ordinariorum) quod supra dictum est de institutione; valde rationabiliter etiam dicitur, si privatus (cui onus probandi titulum patronatus incumbit) produceret libros multiplicatae visitationis, ubi semper habitum est tale beneficium illius patronatus subiectum, aut mota illi lite supra Patronatu coram Ordinario, is in ipsius favorem sententiam tulit, procedentem ex testium depositione, saltem in casu sententiae ante annos 40. latae, nec inquietatae.

§. 3.

De probatione Patronatus ex Usurpatione.

3335 **V**T in ordine ad Patronatum obtentum recte probetur verus titulus (nimirum non directe probando titulum fundationis, constructionis, vel donationis, sed solum ex immemoriali tempore) juxta Tridentinum relatum *num. 3325.* requiritur

Tom. III.

plenior, & exactior probatio; unde non sufficit sola probatio temporis immemorialis, sed praeter alia, ad eam requisita authentica scripturis probanda etiam sunt presentationes etiam continuatae, non minori, quam quinquaginta annorum spatium, & quidem omnes effectum sortita, ita Concilium relatum n. id cit. quibus positus:

Not. 1. hunc modum, ex immemoriali 3336 tempore probandi verum titulum patronatus, in isto casu à Concilio statui, tanquam formam sic, ut ea non plene, & exacte servata, probatio nulla sit. Not. 2. hanc probationem non exigi nisi in iis personis, in quibus jus Patronatus ex usurpatione plerumque praesumitur; ista autem personae (prout censuit sacra Concilii Congregatio) sunt Duces, Marchiones, Comites, aliique Domini Civitatum, locorum, Castrorum, perpetuam jurisdictionem in vassallos habentes, ubi beneficium fundatum est, tametsi ipsi superiorem recognoscant; sic Aloysius Riecius in praxi, *resol. 132. n. 1. Barbos. p. 2. alleg. 72. num. 65.* quibus etiam accedunt omnes, quot quot veniunt nomine Magnatum; item Communitates, vel Universitates; cum in decreto Tridentini, & haec expressae sint, non tamen Capitulum Ecclesiae Cathedralis, ut testatur, decisum à Rota, Gonzalez *ad regul. Mensium. gloss. 18. n. 55.*

Circa istum probandi modum dubita- 3337 tur 1. an ad probandam *usurpationem immemorialem*, vel per tempus praescriptum continuatas presentationes semper cum effectu secuto, sint idonei testes subditium Magnatum, vel Communitatum? Negativam sequitur Gonzalez cit. & Garcia *p. 5. de benefic. c. 9. num. 102.* & alii; rationem dant, quia praesumuntur corrumperendi propter eorum potentiam. Haec tamen praesumptio videtur recte elidi ex praesumptione, quod si beneficiorum collator esset aequalis, vel majoris potentiae, quam sint illae personae, in quibus praesumitur usurpatione, non admisset in suum praesudicium eorum presentationes, si in eis non agnovisset verum titulum; & ideo Rota apud Farinac. *tom. 2. decis. 578.* istam praesumptionem secuta, ab usurpatione excusavit Duces de Bejar, volens, cum dicitur de istis magnatibus, praesumi jura Ecclesiae usurpata, procedere, ubi non datur

Ecc ee

con-

concurfus potentia, & authoritatis in Rectore Ecclesiæ; scilicet, si Rectori Ecclesiæ sit aqualis, vel major autoritas, quo stante non intrat dispositio Concilii *sess. 25. c. 9.*

3338 Dubitatur 2. an ad hanc probationem sufficiat, probasse præsentationes primas, & postremas intra spatium 50. annorum? videtur affirmandum ex eo, quia, ut notat Tiraquelus *de præsumpt. Gloss. 5. §. 1.* probatis extremis probata etiam præsumi media: sed cum Concilium exigat *veram* probationem præsentationum continuatarum, dicendum est negativè; nam ex illa Tiraqueli doctrina continuatio præsentationum probatur solum *præsumptivè*; non autem, *verè*; ita Riccius *cit. resol. 133. Barbosa cit. an. 54. & alii.*

3339 Dubitatur 3. an sufficiat, probatas esse præsentationes, *esse continuatas?* R. quod non; Sed requiri præterea, etiam probatum esse, illas *sortitas effectum*, hoc est, ex vicarum præsentatum esse institutum, & accepisse beneficii possessionem iuxta c. *Cumana, de elect. ratio sumitur ex ipso decreto Concilii, ibi: nec immemorialis temporis probatio aliter eis suffragatur, quam si, præter reliqua ad eam necessaria, præsentationes etiam continuatæ, non minori saltem, quam 50. annorum spatio* (quæ omnes effectum sortitæ sint) *authenticis scripturis probentur*; sic Garcia *p. 5. c. 5. n. 109. & c. 9. n. 105. Barbof. cit. alleg. 72. à num. 56. & alii.*

3340 Dubitatur 4. an opus sit authenticis scripturis probare, præsentationes *omnes* esse effectum sortitas? R. quod sic; nam Concilium petit probari per authenticas scripturas, non tantum factas præsentationes utrunque, sed cum expressis qualitatibus; expressæ autem sunt istæ; quod continuatæ, ac *omnes* effectum sortitæ; ergo & hæ probandæ sunt per authenticas scripturas, & ita tradit Castropalaus *tom. 2. tr. 13. D. 2. p. 3. n. 9.* cum Gonzalez. *cit. gloss. 18. n. 82. Barbof. cit. n. 60.* contra Garciam *p. 5. c. 9. n. 105.* cujus ulterior ratio est, quia si una etiam non esset effectum sortita, non fuissent *continuatæ*; præsentationes enim *continuari* non possunt, nisi ad vacationem unius præsentationis alius præsentetur, ac instituatur, & continuatio per authenticas scripturas probanda est ex præcedentibus: ergo.

Dubitatur 5. an probatio de factis præsentationibus, quæ fit solum per depositiones testium, saltem in aliquo casu admitti possit? R. probabiliter affirmari in casu, quo testes ad hanc depositionem admittendi essent homines literarum periti (ut sunt Doctores, Advocati, Tabelliones, Notarii publici) & deponerent de amissione scripturæ authenticæ, & contentis in illa, habentis debitam scripturæ authenticæ formam nec laborantis ullo vitio, quia tali casu non tam fieret probatio ex vi depositionum, sed per ipsam scripturam per depositiones in iudicio exhibitam; sic Garcia *cit. p. 5. de benefic. c. 9. n. 113. arg. c. cum olim. elig. 1. de privileg. c. sicut, de re judicat. L. Testium. C. de testibus.*

Præter hæc not. 1. cum probandæ sunt continuatæ præsentationes per spatium 50. annorum, annos esse numerandos ab illa prima præsentatione, quæ sortita est effectum, nam aliàs non probatur *continuatio*; deinde præsentationes sic continuatæ esse usque ad præsens tempus motæ litis, 2. si nunc moveretur lis, & præstandæ forent probationes ex tempore immemoriali, non venire tempus ante Concilium, sed decursum usque ad controversiam, ita Gonzalez *cit. gloss. 18. an. 89.* tertio non amplius esse opus illa rigorosa probatione, motâ rursus lite, postquam probatio semel facta est, & præsenratus exinde admissus est ab Ordinario, quia tunc Patronus suam intentionem in iudicio possessorio habet fundatam: 4. hanc plenam, & exactam probationem Patronatus non exigi, si jus patronatus probandum sit, non adversus Ecclesiam, qua quis eam contendit sibi esse subjectam, sed adversus alium Patronum, nam Concilium in eo decreto, quo illam probationem requirit, non agit de casu, & controversia, quo Ecclesiam relinquit subjectam, & solum controversit, de termino, cui subjecta sit ex pluribus litigantibus, sic Barbofa *cit. à num. 67. & alii.*

Not. 5. per Trid. *sess. 25. de Reform. c. 9.* omnes Patronatus alicui, *ex privilegio* competentes, omnino sublatos esse, iis duntaxat exceptis, qui sunt super Cathedralibus Ecclesiis, ac qui sublimibus, supremis Principibus sunt concessi, licet in privilegio sit expressum, ut tale jus habeant ejus naturæ, qualitatis, & prærogativæ acii

acsi competeret ex vero titulo fundationis. &c. Nam per hanc clausulam non habet aliud, quam quod sit ex privilegio tale; & sic sepius declaratum esse à Sacra Congreg. refert Garcia p. 7. de beneficio c. 9. a n. 17. Hæc tamen intellige, si competat ex

privilegio *merè gratuito*; secus, *oneroso*; huic enim per clausulam generalem non derogatur ex dict. alibi, præsertim, cum talis causa, vel titulus onerosus æquiparetur dotationi, vel fundationi sic Castropal. cit. n. 13. & alii.

QVÆSTIO XXXIX.

IN TIT. XXXIX. DE CENSIBUS, EXACTIONIBVS, ET PROCVRATIONIBVS.

3344 **H**oc titulo jus Canonicum continuar agere de servitutibus, seu oneribus Ecclesiæ imponi solitis; postquam enim egit de jure patronatus (quod est quædam servitus; cum eo titulo Ecclesiæ certis hominibus subji- ciatur ad recipiendum Clericum ex præsentatione Patroni, quæ cæteroquin libera foret) agit nunc de Censibus, Exactionibus, & Procurationibus, quæ quandoque multum onerant Ecclesiæ, si immoderate illis imponantur; quibus, ut summi Pontifices debite prospicerent, multa illis oportuna remedia constituerunt, de quibus in seqq. Accedit & altera ratio hujus ordinis; nam ex hoc, quod Patronus, vel Advocatus Ecclesiæ, in ejus fundatione, vel dotatione, ab initio sibi autoritate Episcopi, reservare soleat certos redditus annuos, & census moderatos, agitur hic de censibus aliisque præstationibus, & tributis.

ARTICULUS I.

De Censibus.

3345 **C**ensus, generaliter acceptus, significat, quid quid annuatim penditur; strictè verò, ac specificè hic significat onus reale, impositum Ecclesiæ, vel locis piis solvendum, vel superioribus ut Episcopo in signum subjectionis, vel eorum Advocatis, ratione protectionis; solvitur quandoque in pecunia numerata, quandoque in re alia, secundum quod in principio constitutum est c. olim. 20. h. t. Ex hoc colliges, quod ex solutione census non resultat, ac determinatè concludatur *subjectio*;

Tom. III.

cum fieri possit alio titulo v. g. protectionis, exemptionis &c. arg. c. *Præcipimus* 8. de privil. ubi dicitur, per solutionem census, quæ sit Romanæ Ecclesiæ, non probari exemptionem à jurisdictione Episcoporum, nisi aliunde colligatur, fieri titulo subjectionis; quo sensu accipiendum est c. 2. h. t. ubi habetur, quod *prestare tributis* sit probatio subjectionis, quæ nimirum exhibent Ecclesiæ suo prælato, quamvis 40. annis contra hoc jus Episcopale præscribere possint. *Abb. inc. 20. & pen. h. t.*

Not. autem 1. censum, solito majorem, 3346 non debere imponi Ecclesiis; nec antiquum augeri, ut dicitur c. 3. & 7. h. t. Cum enim quidam Presbyter (hic Episcopum intelligi rectè probat Panormitanus) Monasterio Massæ novas consuetudines vellet imponere, Abbate super hoc Gregorio Pontifici conquerente; iste rescriptit, mandando: *quatenus, si ab initio hoc non fuerit, etiam labentibus temporibus aliquid noviter imponi, non permittas.* Constat hoc ipsum ex *Concil. Lateran. relato c. 7. h. t.* ibi: *prohibemus insuper, ne ab Abbatibus, Episcopis, vel aliis Prælatibus novi census imponantur Ecclesiis; nec veteres auquantur; nec partem reddituum suis usibus appropriare præsumant; sed libertatem, quam sibi majores conservare desiderant, minoribus suis bona voluntate conservent; Si quis verò aliter fecerit, irritum, quod egerit, habeatur;* Sed de hoc plura in seqq.

Not. 2. in novi census impositionem, 3347 quæ fieret Ecclesiis, horum Rectores con-

Ecc ee a

ica.